

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра загальної та диференціальної психології

Дідух М.Л.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за
спеціальністю 053 Психологія

Одеса – 2024

УДК: 159.9:001.89 (02)

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол №1 від 29.08.2024 р.)*

Укладач: Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та диференціальної психології.

Рецензенти:

Массанов А.В. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики практичної психології, Університет Ушинського

Бедан В.Б. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології, Міжнародний гуманітарний університет

Дідух М.Л. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності». Одеса: Університет Ушинського, 2024. 33 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія.

ЗМІСТ

Вступ	4
Опис навчальної дисципліни	5
Очікувані результати, важливі принципи вивчення дисципліни	6
Програма навчальної дисципліни	9
Структура навчальної дисципліни	11
Методичні рекомендації до проведення практичних занять	12
Методичні вказівки до виконання індивідуального науково-дослідного завдання	19
Питання до екзамену	22
Критерії оцінювання	24
Рекомендовані джерела інформації	32

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності»: сформувати у здобувачів систему знань щодо наукової діяльності, її специфіки, етапів та організації; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; змісту та особливостей дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; комунікації у наукових спільнотах різних видів.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін як «Актуальні проблеми психології», «Теорії та концепції пізнання психічних явищ», «Іноземна мова у науковому спілкуванні» «Методологія наукових досліджень у галузі психології», «Культура української наукової мови».

Міждисциплінарні зв'язки: «Методологія наукових досліджень у галузі психології», «Науково-дослідна практика», «Актуальні проблеми психології», «Теорії та концепції пізнання психічних явищ».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОНП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Модуль – 1	Спеціальність 053 Психологія ОНП Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – тези/доповідь		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий) Ступінь освіти: Доктор філософії (PhD)	Лекції	
		10 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		56 год.	74 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 26,7% : 73,3%

для заочної форми навчання – 6,7% : 93,3%

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ, ВАЖЛИВІ ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, надавати переконливі інтерпретації, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

ПРН7. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти у сфері психології, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні проблеми психології з урахуванням соціальних, економічних, етичних і правових аспектів.

ПРН8. Визначати свої професійні можливості та завдання підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності.

ПРН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій, впроваджувати результати наукових пошукувань у професійному середовищі, поширювати й популяризувати їх через сучасні форми наукової комунікації.

ПРН11. Розуміти особливості соціально-психологічних процесів; знати, розробляти та використовувати психологічні теорії, концепції, моделі, підходи та методи психологічних досліджень.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Знати:

- критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій;
- категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності;

- сутність дослідницької діяльності та її основні етапи;
- вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності;
- зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації;
- технології організації роботи над дисертаційним проєктом;
- етичні принципи наукової діяльності;
- психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності;
- специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу;
- особливості та динаміку наукової творчості.

Уміти:

- ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ;
- розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології;
- уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах;
- дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності;
- організовувати роботу над дисертаційним проєктом, здійснювати апробацію його результатів;
- продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5. Здатність до проведення дослідницької та інноваційної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним.

СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства.

СК10. Здатність впроваджувати результати дослідження в практику, поширювати й популяризувати результати наукових пошукувань.

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ
ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно і самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, крім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Дослідницька діяльність у психології.

Тема 1. Особливості наукової діяльності у психології.

Сучасні тенденції розвитку психології як науки. Науку, її сутність, історичні аспекти розвитку. Процес пізнання, його види та структура, понятійний апарат, зміст і функції. науки. Наука як система знань, закономірності її розвитку. Гіпотеза, докази та формування теорій. Класифікація науки, взаємозв'язок між розділами наукового психологічного знання. Дослідницька діяльність у психології. Теоретичні основи психологічного дослідження. Основні категорії психології. Основні складові дослідницької діяльності: постановка проблеми; вичленення об'єкта дослідження; проведення експерименту: опис і пояснення фактів, отриманих в експерименті; створення гіпотези (теорії); прогнозування і перевірка знання та ін. Наукове дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності. Джерела та умови дослідницького пошуку. Свобода наукового пошуку, її прояв у науковій творчості. Проблема відкритості наукових результатів. Наукове визнання результатів наукового пошуку та його авторів.

Тема 2. Продуктування наукових знань.

Продуктування наукових знань як процес і діяльність. Психологічні та соціальні умови, які необхідні для появи нових наукових знань. Умови та чинники, як і сприяють появі нових знань. Принципи етики, яких необхідно дотримуватися у науковій діяльності. Перевірка на плагіат. Дотримання авторських прав. Колективна та індивідуальна дослідницька робота, чинники її продуктивності. Інноваційність, творчість наукового середовища та його роль у появі нових знань.

Тема 3. Психологія наукового співтовариства.

Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах. Наукова школа: сутність, ознаки, типи. Організація наукової діяльності в ЗВО та наукових установах України, викладацька діяльність. Особливості наукової взаємодії в соціальних мережах, наукових співтовариствах. Функціонування вітчизняних та міжнародних об'єднань у галузі психології. Спільні наукові дослідження у складі команди. Типи та види академічної мобільності для здобувачів та науковців.

Тема 4. Особистісні особливості науковця.

Психологічні чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності. Особистість дослідника як складна етична система. Конструктивний скептицизм особистості у науковій діяльності. Ідентифікація особистістю себе як науковця. Особливості професійної рефлексії психолога-науковця. Самодетермінація, самоорганізація, саморегуляція наукової діяльності особистості, особливості її мотивації. Особистісна трансформація та зростання у науковій діяльності. Резюме дослідника (CV).

Тема 5. Наукова комунікація, апробація та оприлюднення результатів дослідження.

Наукова комунікація, її види, рівні та функції. Засоби та форми наукового спілкування. Конфлікти у науковому середовищі та шляхи їх розв'язання. Наукові комунікації в організаціях і наукових спільнотах різного типу. Апробація результатів на конференціях, круглих столах, симпозіумах та ін., специфіка підготовки. Особливості публічного виступу і його техніки. Специфіка та регламент наукових виступів: відкрита лекція, семінар, симпозіум, конференція, конгрес, форум тощо. Принципи та регламент усної презентації результатів наукового дослідження. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для комунікації у науковому середовищі. Дискусія як суспільно значущий різновид суперечки. Суперечка, дискусія, полеміка: походження та психологічні особливості. Логічні правила аргументації та психологія ведення дискусії. Способи спростування аргументів опонента. Невербальні особливості публічної комунікації. План-конспект виступу. Рекомендації до публічного виступу. Виразність та техніка мовлення. Специфіка міжнародних баз даних Scopus, Web of Science та ін. наукометричних баз, оприлюднення результатів наукового пошуку у фахових виданнях категорії «Б» з психології. Оформлення результатів наукових досліджень. Відповідність статті тематиці журналу, тематичні розділи журналу. Умови та порядок подання статей. Фахові журнали з психології. Вимоги до оформлення статей. Рецензування наукової роботи, публікація отриманих результатів. Порядок рецензування та проходження статей, що надходять до редакційних колегій. Ціль та процедура рецензування наукового дослідження. Права та обов'язки рецензентів та авторів статей. Етичні зобов'язання рецензентів. Проблема відкритості наукових результатів.

Тема 6. Проєкт, його основні етапи і технології підготовки та реалізації.

Соціально-економічні та психологічні функції проєкту. Зміст проєкту. Основні критерії та види проєктів. Фундаментальні та прикладні проєкти. Визначення актуальності виконання проєкту. Міждисциплінарний підхід в проєктній діяльності. Суб'єкти проєктної діяльності. Етапи підготовки та реалізації проєкту. Формування команди виконавців. Керівник робочої групи як лідер проєктної команди. Результати проєкту, звітність про виконання етапів проєкту та поставлених завдань. Оцінка ефективності виконання проєкту, її критерії. Платформи та бази на яких подаються проєктні заявки.

Тема 7. Технологія організації роботи над дисертаційним проєктом.

Освітня та наукова складова навчання в аспірантурі. Вимоги до дисертаційної роботи. Основні складові дисертації як наукового проєкту, його особливості, співвідношення отриманих результатів з індивідуальним планом роботи аспіранта. Оцінка результативності програми науково-дослідницького

пошуку, оформлення отриманих результатів. Вимоги до апробації результатів дисертаційної роботи, до їх оприлюднення. Дотримання професійної етики при написанні дисертації.

Захист дисертації. Відгук наукового керівника. Рецензія дисертаційного дослідження. Підготовка до виступу. Підготовка презентації. Порядок проведення захисту дисертаційного дослідження. Культура виступу. Відповіді на запитання та зауваження опонентів, членів спеціалізованої вченої ради. Критерії оцінювання. Наукова доповідь за результатами дисертаційного дослідження, застосування інформаційно-комунікаційних технологій для візуалізації отриманих результатів дослідження.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем												
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Дослідницька діяльність у психології.												
Тема 1. Особливості наукової діяльності у психології.	10	2	2			6	10	2				8
Тема 2. Продукування наукових знань.	9		2			7	9					9
Тема 3. Психологія наукового співтовариства.	9	2	2			5	9					9
Тема 4. Особистісні особливості науковця.	14	2	2			10	14	2				12
Тема 5. Наукова комунікація, апробація та оприлюднення результатів дослідження.	14	2	2			10	14					14

Разом за змістовим модулем 2	56	8	10			38	56	2	2			52
Змістовий модуль 2. Психологія проєктної діяльності												
Тема 6. Проєкт, його основні етапи і технології підготовки та реалізації.	12	2	2			8	12		2			10
Тема 7. Технологія організації роботи над дисертаційним проєктом.	12		2			10	12					12
Разом за змістовим модулем 2	24	2	4			18	24		2			22
ІНДЗ	10				10						10	
Усього годин	90	10	14		10	56	90	2	4		10	74

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми та форми проведення	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Наукове дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності. <i>Форма проведення: семінар</i>	2	2
2	Продуктування наукових знань як процес і діяльність. <i>Форма проведення: семінар</i>	2	
3	Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах. <i>Форма проведення: семінар</i>	2	
4	Психологічні чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності. <i>Форма проведення: семінар, виконання практичних завдань</i>	2	
5	Наукова комунікація в організаціях і наукових спільнотах різного типу. <i>Форма проведення: круглий стіл</i>	2	

6	Зміст, основні критерії та види проєктів. <i>Форма проведення: семінар-практикум</i>	2	2
7	Дисертація як науковий проєкт <i>Форма проведення: семінар</i>	2	
Разом		14	4

Практичне заняття №1.

Наукове дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності.

Питання для обговорення:

- 1) Сучасні тенденції розвитку психології як науки.
- 2) Наука як система знань, закономірності її розвитку.
- 3) Процес пізнання, його види та структура, понятійний апарат, зміст і функції науки.
- 4) Класифікація науки, взаємозв'язок між розділами наукового психологічного знання.
- 5) Дослідницька діяльність у психології. Теоретичні основи та основні складові психологічного дослідження.
- 6) Свобода наукового пошуку, її прояв у науковій творчості. Проблема відкритості наукових результатів.

Питання для самостійного опрацювання:

Наукове дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності.

Джерела та умови дослідницького пошуку.

Наукове визнання результатів наукового пошуку та його авторів.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [2-3], [4], [6]; [4], [7-8], [9], [11], [12].

Питання для самоконтролю:

Опишіть основні напрямки розвитку психології як науки.

Які закономірності розвитку науки?

Охарактеризуйте основні види, функції науки.

Означте понятійний науковий апарат.

Які Ви знаєте розділи наукового психологічного знання?

Наведіть основи та складові психологічного дослідження.

У чому виявляється свобода наукового пошуку?

Практичне заняття №2.

Продуктування наукових знань як процес і діяльність.

Питання для обговорення:

- 1) Психологічні та соціальні умови та чинники, які необхідні для появи нових наукових знань.
- 2) Принципи етики, яких необхідно дотримуватися у науковій діяльності.
- 3) Перевірка на плагіат. Дотримання авторських прав.
- 4) Інноваційність, творчість наукового середовища та його роль у появі нових знань.

Питання для самостійного опрацювання:

Колективна та індивідуальна дослідницька робота, чинники її продуктивності.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [2-3], [4], [6]; [4], [7-8], [9], [11], [12].

Питання для самоконтролю:

Визначте етичні принципи, яких необхідно дотримуватися у науковій діяльності.

Опишіть способи перевірки на плагіат.

Наведіть приклади ролі інноваційності наукового середовища у появі нових знань.

Які Ви знаєте умови та чинники, що сприяють появі нових наукових знань.

Практичне заняття №3.

Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах.

Питання для обговорення:

- 1) Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах.

- 2) Наукова школа: сутність, ознаки, типи.
- 3) Організація наукової діяльності в ЗВО та наукових установах України, викладацька діяльність.
- 4) Особливості наукової взаємодії в соціальних мережах, наукових співтовариствах.
- 5) Функціонування вітчизняних та міжнародних об'єднань у галузі психології.

Питання для самостійного опрацювання:

Спільні наукові дослідження у складі команди.

Типи та види академічної мобільності для здобувачів та науковців.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [2-6]; [4], [7-8], [9], [11], [12].

Питання для самоконтролю:

Охарактеризуйте соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах.

Наведіть сутність та ознаки наукової школи.

Які особливості організації наукової діяльності в ЗВО та наукових установах України?

Яким чином наукової діяльності поєднується з викладацькою.

Означте особливості взаємодії науковців у соціальних мережах та наукових співтовариствах.

Які Ви знаєте наукові спільноти у галузі психології? Чи є Ви учасником спільнот, якщо є, то яких?

Практичне заняття №4.

Психологічні чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності.

Питання для обговорення:

- 1) Психологічні чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності.

2) Особистість дослідника як складна етична система. Ідентифікація особистістю себе як науковця.

3) Самодетермінація, самоорганізація, саморегуляція наукової діяльності особистості, особливості її мотивації.

4) Особистісна трансформація та зростання у науковій діяльності.
Резюме дослідника (CV).

Питання для самостійного опрацювання:

Конструктивний скептицизм особистості у науковій діяльності.

Особливості професійної рефлексії психолога-науковця.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [2-6]; [1], [4], [6-8], [9], [11], [12].

Питання для самоконтролю:

Які Ви знаєте чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності?

Які етичні вимоги висуваються до особистості дослідника?

Саморух особистості у науковій діяльності, яка специфіка мотивації?

Шляхи особистісного зростання у науковій діяльності.

Наведіть складові резюме науковця.

Практичне заняття №5.

Наукова комунікація в організаціях і наукових спільнотах різного типу

Питання для обговорення:

- 1) Наукова комунікація, її види, рівні та функції.
- 2) Конфлікти у науковому середовищі та шляхи їх розв'язання.
- 3) Особливості публічного виступу і його техніки.
- 4) Використання інформаційно-комунікаційних технологій для комунікації у науковому середовищі.
- 5) Оформлення результатів наукових досліджень.
- 6) Рецензування наукової роботи, публікація отриманих результатів.

Питання для самостійного опрацювання:

Наукові комунікації в організаціях і наукових спільнотах різного типу.

Апробація результатів на конференціях, круглих столах, симпозіумах та ін., специфіка підготовки.

Дискусія як суспільно значущий різновид суперечки. Суперечка, дискусія, полеміка: походження та психологічні особливості.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [2-6]; [1], [4], [6-8], [9], [11], [12], [15-17].

Питання для самоконтролю:

Наведіть основи наукової комунікації, її види, рівні та функції.

Які особливості публічного виступу і його техніки?

Означте використання інформаційно-комунікаційних технологій для комунікації у науковому середовищі.

Опишіть правила оформлення результатів наукових досліджень.

Наведіть шляхи запобігання та розв'язання конфліктів у науковому середовищі.

Опишіть процедуру рецензування різних видів наукових робіт.

Практичне заняття №6

Зміст, основні критерії та види проєктів

Питання для обговорення:

- 1) Соціально-економічні та психологічні функції проєкту.
- 2) Основні види, критерії та зміст проєкту.
- 3) Етапи підготовки та реалізації проєкту.
- 4) Формування команди виконавців. Керівник робочої групи як лідер проєктної команди.
- 5) Результати проєкту, звітність про виконання етапів проєкту та поставлених завдань.

6) Оцінка ефективності виконання проєкту, її критерії. Платформи та бази на яких подаються проєктні заявки.

Питання для самостійного опрацювання:

Міждисциплінарний підхід в проєктній діяльності.

Суб'єкти проєктної діяльності.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [1-3], [7-8]; [1], [3], [10].

Питання для самоконтролю:

Наведіть відомі Вам функції проєкту.

Які Ви знаєте різновиди, критерії та зміст проєкту?

Опишіть основні етапи підготовки та реалізації проєкту.

Означте передумови та етапи формування команди виконавців, роль керівника робочої групи.

Наведіть передбачувані результати проєкту та специфіку звітності за кожним з етапів та поставлених завдань, а також критерії оцінювання ефективності виконання проєкту.

Практичне заняття №7

Дисертація як науковий проєкт

Питання для обговорення:

- 1) Основні складові дисертації як наукового проєкту, його особливості.
- 2) Оцінка результативності програми науково-дослідницького пошуку, оформлення отриманих результатів.
- 3) Вимоги до апробації результатів дисертаційної роботи, до їх оприлюднення.
- 4) Дотримання професійної етики при написанні дисертації.
- 5) Особливості організації та проведення процедури захисту дисертації.

Питання для самостійного опрацювання:

Використання інформаційно-комунікаційних технологій для візуалізації отриманих результатів дисертаційного дослідження.

Рекомендації щодо виконання:

Для опрацювання питань використовувати літературні джерела: [1-3], [7-8]; [1], [3], [10], [13-17].

Питання для самоконтролю:

Наведіть детальний опис основних складових дисертації як наукового проєкту.

Які критерії результативності програми науково-дослідницького пошуку Ви знаєте?

Наведіть основні вимоги до апробації результатів дисертаційної роботи та їх оприлюднення.

Опишіть особливості організації та проведення процедури захисту дисертації.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

(доповідь / тези – на вибір здобувача або узгоджується згідно дослідницьких інтересів)

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Доповідь з презентацією відповідно до теми дисертаційного наукового дослідження (або на вибір здобувача) з окреслення теорії / концепції / програми дослідження / проєкту наукового / апробації тощо.	10	10
2	Тези відповідно до теми дисертаційного наукового дослідження (або на вибір здобувача) з окреслення теорії / концепції / програми дослідження / проєкту наукового / апробації тощо.		
Разом		10	10

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат та інші форми академічної недоброчесності, визначені законодавством України.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПІДГОТОВКИ ДОПОВІДІ

Доповідь представляється у усній формі (можна також додати у письмовій формі).

Здобувач повинен чітко і лаконічно поінформувати аудиторію про тему і мету, викласти всю отриману в процесі дослідження інформацію і підвести підсумки виконаної роботи.

Структура доповіді проста, доповідь поступово розкриває тему і проблему. Як правило, здобувач подає матеріал, не розділяючи його на розділи та підрозділи, але систематизуючи всі факти та відомості в пункти (логічно і покроково). Причому їхня кількість визначається особисто дослідником з урахуванням вимог до обсягу та особистого бачення проблеми, навичок роботи з інформацією тощо.

В середньому у своєму складі доповідь містить близько 2-5 невеликих, містких, але важливих пунктів, які поступово охоплюють обрану тему доповіді.

Як і будь-яка інша наукова робота, доповідь повинен бути складена (написана) правильно, з дотриманням загальноприйнятої структури.

Загалом можна виділити три основні елементи структури доповіді:

вступ.

основна частина.

висновки.

Вступ надасть змогу поінформувати про тему науково-дослідної роботи, підготуватися до майбутнього виступу і зацікавити аудиторію. Важливо підкреслити актуальність теми дослідження і чітко сформулювати цілі доповіді.

Основна частина описує усі частини роботи згідно з планом доповіді. Зокрема, розкривається мета дослідження; методи, які використовувалися в ході наукових досліджень; дії, які привели до певного результату і сам результат.

У висновках підбивають підсумки всієї науково-дослідної роботи та резюмують доповідь загалом.

Письмовий варіант доповіді також містить додаткові елементи структури тексту, які повинні бути оформлені та додані до основних елементів:

титульний лист;

зміст доповіді;

список використаних джерел і літератури.

Титульний лист є лицевою частиною будь-якої наукової роботи. Його конструкція відповідає загальноприйнятим вимогам.

Зміст повинен допомагати орієнтуватися в роботі і мати загальне уявлення про її структуру.

У списку використаних джерел і літератури необхідно вказати всі використані джерела і матеріали, до яких звернувся здобувач у процесі підготовки до доповіді.

Щоб підготувати текст науково-дослідної роботи, для початку слід визначитися з основною думкою. Перед тим, як писати доповідь необхідно подумати про те, яким чином буде доноситися інформація до слухачів, щоб утримувати їхню увагу від початку виступу до його завершення.

Необхідно заздалегідь продумати оформлення роботи. Спершу варто зробити чернетку майбутньої доповіді. З її допомогою стане зрозуміло, як буде виглядати робота. Також можна зробити шаблон у вигляді списку або перерахувати свої ідеї. Тобто, на підготовчому етапі створюють певну структуру доповіді, яка у процесі написання буде ще декілька разів змінюватися.

Найчастіше після виступу слухачі можуть задати декілька уточнювальних питань, а тому необхідно заздалегідь підготуватися до цього і продумати декілька варіантів відповідей. Якщо здобувач буде підготовленим до них заздалегідь і не зволікатиме, чи замислюватиметься при відповіді, це матиме позитивний вплив на кінцеве враження від доповіді та оцінку.

На першому етапі необхідно чітко розробити план роботи над доповіддю і слідувати йому. В такому випадку проблем з її написанням не виникне, а підсумкову роботу не доведеться переробляти через неправильне оформлення або наявність деяких помилок.

Будь-яка науково-дослідна робота повинна починатися з вибору теми роботи. Найчастіше викладач дає список тем на вибір. В цьому випадку найкраще обрати ту тему, яка є найближчою за науковими інтересами здобувачу і цікава йому. Це допоможе максимально розкрити тему і викласти інформацію найкращим чином та зробити доповідь цікавою. Тема повинна обов'язково зображати зміст доповіді та обов'язково привертати увагу.

Визначившись з темою науково-дослідної роботи, необхідно приступити до вивчення літературних джерел. Не варто обмежуватися одним видом літератури. Наразі немає жорстких вимог щодо вибору літератури при написанні даного виду робіт. Важливо, щоб вона підкреслювала проблему і розкривала обрану тему, найкраще спиратися на першоджерела. Забороняється використовувати літературу держави-окупанта та написану російською мовою.

Загальний обсяг доповіді – 8-12 сторінок, якщо менший обсяг, то це повідомлення. Матеріали подаються в друкованому та електронному варіантах у форматі Word 97 /2003:

- тип шрифту Times New Roman, розмір шрифту 14, міжрядковий інтервал 1,5;
- усі поля на сторінці по 2 см, відступ на абзац 1,25 см;
- на початку у правому куті – прізвище, ім'я, по батькові автора (повністю); нижче – назва організації (без скорочень), місто, країна; нижче через інтервал у центрі – назва доповіді (жирний шрифт 14 розміру); нижче друкується текст;
- ілюстрації мають бути виконані з використанням стандартних програм пакету MS Office (Word, Excel, Power Point);
- список літератури є обов'язковим і додається після тексту доповіді, джерела зазначаються в алфавітному порядку (8-15 джерел);
- посилання на кожне літературне джерело є обов'язковим і наводиться у квадратних дужках.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПІДГОТОВКИ ТЕЗ

Час виступу – до 10-15 хвилин, обсяг – до 0,5 друк. арк. (до 20 тис. знаків). Текст приймається в редакторі Word for Windows, шрифт – Times New Roman, розмір кегля – 14. Друкується через 1,5 інтервали; ширина поля ліворуч – 1,5 см, праворуч – 2,5-3 см, знизу – 2,0 см. Обов'язкова нумерація сторінок. Посередині друкуються прізвища й ініціали авторів, під прізвищами – назва роботи. Таблиці мають бути пронумеровані й містити назву. Примітки та виноски до таблиці необхідно друкувати безпосередньо під нею. Розмір шрифту тексту таблиць може бути зменшений (до 8-10 pt). Ілюстрації мають бути виконані на білому цупкому папері на одній стороні аркуша. На звороті обов'язково вказувати прізвище автора, номер і назву ілюстрації, масштаб, для мікрофотографій – збільшення. Бажано надавати електронну версію ілюстрацій у *.tif або *.jpg. Перелік застосованих літературних джерел наводять у порядку посилань. У тексті посилання слід наводити у квадратних дужках цифрами, що відповідають їхнім порядковим номерам у списку. Не допускаються посилання на неопубліковані матеріали. Небажані посилання на енциклопедії, довідники, інтернет-видання сумнівної доказової бази.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сучасні тенденції розвитку психології як науки. Наука, її сутність, історичні аспекти розвитку.
2. Процес пізнання, його види та структура, понятійний апарат, зміст і функції науки.
3. Наука як система знань, закономірності її розвитку. Гіпотеза, докази та формування теорій.
4. Класифікація науки, взаємозв'язок між розділами наукового психологічного знання.

5. Дослідницька діяльність у психології. Теоретичні основи психологічного дослідження.
6. Основні категорії психології. Основні складові дослідницької діяльності.
7. Наукове дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності.
8. Джерела та умови дослідницького пошуку.
9. Свобода наукового пошуку, її прояв у науковій творчості. Проблема відкритості наукових результатів.
10. Продукування наукових знань як процес і діяльність.
11. Психологічні та соціальні умови, які необхідні для появи нових наукових знань.
12. Умови та чинники, як і сприяють появі нових знань.
13. Принципи етики, яких необхідно дотримуватися у науковій діяльності.
14. Перевірка на плагіат. Дотримання авторських прав.
15. Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах.
16. Наукова школа: сутність, ознаки, типи.
17. Організація наукової діяльності в ЗВО та наукових установах України, викладацька діяльність.
18. Особливості наукової взаємодії в соціальних мережах, наукових співтовариствах.
19. Типи та види академічної мобільності для здобувачів та науковців.
20. Психологічні чинники, передумови та критерії визначення схильності особистості до наукової діяльності.
21. Особливості професійної рефлексії психолога-науковця.
22. Самодетермінація, самоорганізація, саморегуляція наукової діяльності особистості, особливості її мотивації. Резюме дослідника (CV).
23. Наукова комунікація, її види, рівні та функції.
24. Засоби та форми наукового спілкування. Конфлікти у науковому середовищі та шляхи їх розв'язання.
25. Наукові комунікації в організаціях і наукових спільнотах різного типу.
26. Апробація результатів на конференціях, круглих столах, симпозіумах та ін., специфіка підготовки.
27. Особливості публічного виступу і його техніки.
28. Принципи та регламент усної презентації результатів наукового дослідження.
29. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для комунікації у науковому середовищі.
30. Логічні правила аргументації та психологія ведення дискусії. Способи спростування аргументів опонента.
31. Специфіка міжнародних баз даних Scopus, Web of Science та ін. наукометричних баз, оприлюднення результатів наукового пошуку у фахових

виданнях з психології.

32. Оформлення результатів наукових досліджень.
33. Права та обов'язки рецензентів та авторів статей. Етичні зобов'язання рецензентів.
34. Соціально-економічні та психологічні функції проєкту.
35. Зміст проєкту, його основні критерії та види проєктів.
36. Особливості фундаментальні та прикладні проєкти.
37. Міждисциплінарний підхід в проєктній діяльності.
38. Етапи підготовки та реалізації проєкту.
39. Оцінка ефективності виконання проєкту, її критерії.
40. Основні складові дисертації як наукового проєкту, його особливості, співвідношення отриманих результатів з індивідуальним планом роботи аспіранта.
41. Оцінка результативності програми науково-дослідницького пошуку, специфіка оформлення отриманих результатів.
42. Порядок проведення захисту дисертаційного дослідження.
43. Культура виступу, відповіді на запитання та зауваження опонентів, членів спеціалізованої вченої ради.
44. Критерії оцінювання практичної значущості та наукової новизни дисертації.
45. Наукова доповідь за результатами дисертаційного дослідження, застосування інформаційно-комунікаційних технологій для візуалізації отриманих результатів дослідження.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичне заняття	0	Здобувач виявляє повне незнання навчального матеріалу, не надає відповідей, не виконує завдань або виконує їх неправильно
	1	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, не може надати висновки; не проявляє активності при проведенні усного опитування на практичному занятті; не вміє використовувати наявні знання у стандартних ситуаціях / при вирішенні проблемних завдань
	2	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, не робить ґрунтовних висновків; бере участь у усному опитуванні, однак активність є нестабільною; не вміє використовувати наявні знання у стандартних ситуаціях / при вирішенні елементарних завдань
	3	Здобувач відтворює достатню частину навчального матеріалу, у відповідях наявні помилки, висловлюються власні міркування та висновки; бере участь у усному опитуванні, вміє використовувати наявні знання у стандартних ситуаціях / при вирішенні елементарних завдань

	4	Здобувач надає досить повні відповіді, виконує завдання, але припускається незначних помилок, які виправляє лише при зауваженні викладача; володіє знаннями з теми практичного заняття, яким бракує узагальненості; вміє використовувати їх у стандартних ситуаціях, при вирішенні нескладних проблемних завдань
	5	Здобувач надає повні відповіді, завдання відзначаються повнотою виконання, але припускає неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; володіє узагальненими знаннями з теми практичного заняття, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; при вирішенні складних проблемних завдань потребує допомоги викладача
	6	Здобувач надає повні відповіді, завдання відзначаються повнотою виконання, але припускає неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; володіє узагальненими знаннями з теми практичного заняття, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; при вирішенні складних проблемних завдань інколи потребує допомоги викладача
	7	Здобувач надає вичерпні відповіді, завдання відзначаються повнотою виконання без допомоги викладача; володіє узагальненими знаннями з теми практичного заняття, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; вирішує складні проблемні завдання
Самостійна робота	0	Робота не виконана або є плагіатом
	1	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує допомоги викладача.
	2	Здобувач самостійно логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
		доповідь
		0 Завдання не виконано або є плагіатом

Індивідуальне науково-дослідне завдання (доповідь /тези)	1-3	Здобувач описав завдання фрагментарно, без основної частини, стандартними фразами, без власних роздумів, самостійно не осмислює основні проблеми обрання методів дослідження у психології
	4-6	Здобувач описав завдання частково, не завжди зроблені висновки є самостійними і ґрунтовно доведеними, розуміє основні проблеми обрання методів дослідження у психології як науки, проте припускається значної кількості помилок, які не завжди може виправити. Структура доповіді/есе також має певні огріхи
	7-9	Здобувач представив завдання на достатньому рівні, зробив власні висновки, проте доказам замало ґрунтовності, самостійно осмислює проблеми обрання методів дослідження у психології, але припускається певних незначних помилок, які виправляє за підказкою викладача
	10	Здобувач представив завдання розгорнуто, творчо, зробив власні висновки з ґрунтовними доказами, осмислює проблеми обрання методів дослідження у психології як науки та доводить свою точку зору в проблемних ситуаціях
	тези	
	0	завдання не виконано/тези написано не за результатами розрахункового завдання/ представлений текст не є за формою тезами (підміняється рефератом, доповіддю)
	1-2	тези не відповідають необхідному обсягу, змістовні зв'язки тексту тез з цитованими науковими джерелами відсутні, внутрішня логіка відсутня, власна позиція за визначеною проблематикою не позначена
	3-4	тези не відповідають необхідному обсягу, змістовні зв'язки тексту тез з цитованими науковими текстами відсутні, внутрішня логіка порушена (текст є аплікацією власних думок та «цитат» наукових текстів). Власна позиція за визначеною проблематикою на побутовому рівні без аргументації
	5-6	тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція здобувача формально підкріплена посиланнями на наукову літературу за відсутності змістовних зв'язків з цитованими науковими текстами. Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована практичними фактами.
	7-8	тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена. Проблема розкрита з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Наведено аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові тексти формально узгоджені, при цьому внутрішня логіка тексту розмита
	9-10	тези відповідає необхідному обсягу, власна позиція викладена аргументовано. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка

	аргументована практичними фактами. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка
--	---

Для навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, на який відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів. На екзамені кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену:

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу, в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері психології. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань. На високому рівні <i>знає</i> критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і

	технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проектом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. Самостійно <i>уміє</i> ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проектом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у психології наукової діяльності, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. У повному обсязі <i>знає</i> критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проектів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проектом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. Самостійно <i>уміє</i> ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проектом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. На достатньому рівні <i>знає</i> критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-

	дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проєктом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. Уміє ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проєктом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача. Поверхово <i>знає</i> критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проєктом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. З огріхами <i>уміє</i> ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проєктом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання з основ психології наукової діяльності несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. Має фрагментарні <i>знання</i> про критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й

	розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проєктом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. Зі значними <i>огріхами</i> уміє ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проєктом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. <i>Не знає</i> критерії визначення значущих психологічних проблем, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій; категоріальний апарат психології як науки, її особливості як виду діяльності; сутність дослідницької діяльності та її основні етапи; вимоги до науковця-дослідника, його професійної кваліфікації, її підвищення та професійної мобільності; зміст та особливості дослідницько-інноваційних проєктів, основних етапів і технологій їх підготовки та реалізації; технології організації роботи над дисертаційним проєктом; етичні принципи наукової діяльності; психологічні механізми продукування наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності; специфіку наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу; особливості та динаміку наукової творчості. <i>Не уміє</i> ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ; розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології; уміти здійснювати комунікації в наукових організаціях та спільнотах; дотримуватися етичних принципів здійснення наукової діяльності; організовувати роботу над дисертаційним проєктом, здійснювати апробацію його результатів; продукувати нові наукові знання, підвищувати власний професійний рівень.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги навчальної дисципліни: не сформовані знання, уміння та навички. Здобувач не допускається до екзамену та проходить повторне вивчення дисципліни

Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: усне та письмове опитування, перевірка виконання практичних завдань, представлення результатів самостійної роботи, екзамен

Демонстрування результатів навчання: усні доповіді, письмові роботи, презентація результатів самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю (екзамен)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			Екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0-20	0-100
Тема 1	0–10	0-80		
Тема 2	0–10			
Тема 3	0–10			
Тема 4	0–10			
Тема 5	0–10			
Тема 6	0–10			
Тема 7	0–10			
ІНДЗ	0–10			

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно Добре Добре
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно
0-34	F	Незадовільно

Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності».
- Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності».

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Блага Н. В. Управління проєктами: навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с.
2. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В., Колосов А.Б., Андрійцев Б.В. Психологія наукової діяльності: Монографія. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського; Центр ДЗК, 2020. 352 с.
3. Гоцуляк Н.Є., Шпортун О.М. Методика наукових досліджень у психології: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. 152 с.
4. Дизайн психологічного дослідження: організація та проведення практики практичних психологів: навч.-метод. посіб. К.І.Шкарлатюк, Р.П.Федоренко, Л.І.Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 332 с.
5. Максименко С.Д. Психогенетичний потенціал особистості: монографія. Т.2. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 448 с.
6. Столярченко О.Б., Куриця А.І. Технологія психологічних досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2022. 162 с.
7. Шинкарук Л.В., Биховченко В.П., Власенко Т.О., Власенко Ю.Г. Організація проєктної діяльності: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2021. 341 с.
8. Якименко І., Штефан Є., Лук'янихін В. Управління науковими проєктами: навчальний посібник. К.: НУХТ, 2022. 139 с.

Допоміжна література

1. Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів; 2-ге вид. Київ: Наш формат. 2017. 256 с
2. Катаріна С. Фрейтаг, Дідух М. Ведична медитація як лікування психічних розладів, пов'язаних із травмою – перспективи індивідуальної та колективної психологічної реабілітації та встановлення стійкого миру. *Наука і освіта*. 2023. № 4. 63-69.
3. Колотілова Н.А. Риторика: Навч. посібн. К.: Центр учб. літератури, 2017. 232 с.
4. Крисоватий А.І. Панасюк В.М., Гавришко В.Л. Методологія, методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Тернопіль: ТОВ «Лілея», 2005. 150с.
5. Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проєктами: підручник. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль, 2021. 416 с.
6. Наукова дискусія: теорія, практика, інновації: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова дискусія: теорія, практика, інновації» (м. Київ, 25-26 березня 2016 р.). ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Київ: ГО «ІОМП», 2016. 108 с.

7. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учб. літ., 2010. 352 с.
8. Петрук В.Г., Володарський Є.Т., Мокін В.Б. Основи науково-дослідної роботи. Вінниця, 2006. 144 с.
9. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. К.: Лібра, 2004. 344 с.
10. Психологічні технології самодетермінації розвитку особистості: монографія / Л.З. Сердюк, І.В. Данилюк, В.В. Турбан, О.І. Пенькова, Н.Д. Володарська [та ін.]; за ред. Л.З. Сердюк. К.: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 192 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712878/>
11. Радчук В.М., Фесун Г.С., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. 200 с.
12. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2008. 310 с.
13. Didukh M., Savenkova I., Shevchenko V., Venger A. The Study of Individuation Mechanisms and Factors. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2019. Vol 8 (2.1). P.374-381. doi: 1030472/ijaep.v8i2.1.566
14. Savenkova I., Didukh M., Chuhueva I., Litvinenko I. Chronopsychological mental development dysontogenesis prognosing in pre-school children. *Electronic Journal of General Medicine. Electronic Journal of General Medicine*. 2019. 16(2):em110. P.243-255. doi:10.29333/ejgm/108595
15. Savenkova I., Didukh M., Ruda N., Hazratova N. Differentiation of time characteristics in subjects with depressive states. *Electronic Journal of General Medicine. Electronic Journal of General Medicine*. 2019. 16(3):em141. P.132-134. doi:10.29333/ejgm/109436
16. Savenkova I., Didukh M., Hazratova N., Snyadanko I. Psychosomatic unity of human from the position of chronopsychology on the example of ischemic disorders and heart diseases. *Electronic Journal of General Medicine*. 2019. 16(6):em157. P. 233-245. doi:10.29333/ejgm/114263
17. Savenkova I., Didukh M., Khazratova N., Voitsekhovska O. Chronopsychological forecast of nephrological diseases. *Eur Asian Journal of Bio Sciences*, №14, 2020. P.2411-2415.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
2. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>